Tilgjengelig undervisning og veiledning

Webinar for NTNU UB – Undervisning

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

universell*

Elinor Olaussen
Reidar Angell Hansen
Eva Elida Skråmestø

Agenda

- Begrepsavklaring
- Universell utforming som strategi for inkludering
- Tilrettelegging for spesifikke målgrupper
- Tilgjengelighet i webinarverktøy
- Spørsmål & svar
  - Chat-vinduet
  - Gå til www.menti.com – Bruk kode: 56 48 68

Offentlige begrep

- Nedsatt funksjonsevne
- Funksjonsnedsettelse
- Funksjonshemming

- Funksjonsvariasjoner

Dagligtale

- Se
- Høre
- Gå

Likebehandling, tilrettelagt og universelt utformet

Universell utforming 1

Universell utforming av læringsmiljø betyr ***«(…) å inkludere alle studentene i de ordinære løsningene så langt det lar seg gjøre»*** (Utkast til UH-loven)

- Hovedstrategi for inkludering
- Proaktivt – forebyggende aktivitet

Universell utforming 2

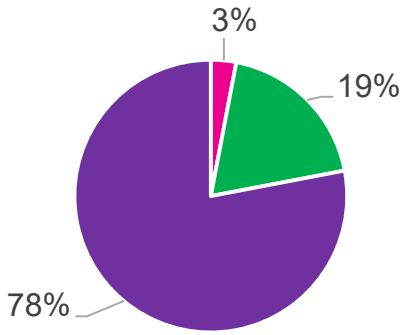

Hvorfor universell utforming?

23%
har funksjons-nedsettelse

15 %
Påvirker gjennomføringen

- Inkluderer studenter som
  - ikke ønsker/tør å være åpen om egen vanske
  - ikke er kjent med eget tilretteleggingsbehov
  - ikke vet at det er mulig å få tilrettelegging
- Reduserer behovet for særordninger
- Lovkrav i Universitets- og høyskoleloven og Likestillings- og diskrimineringsloven

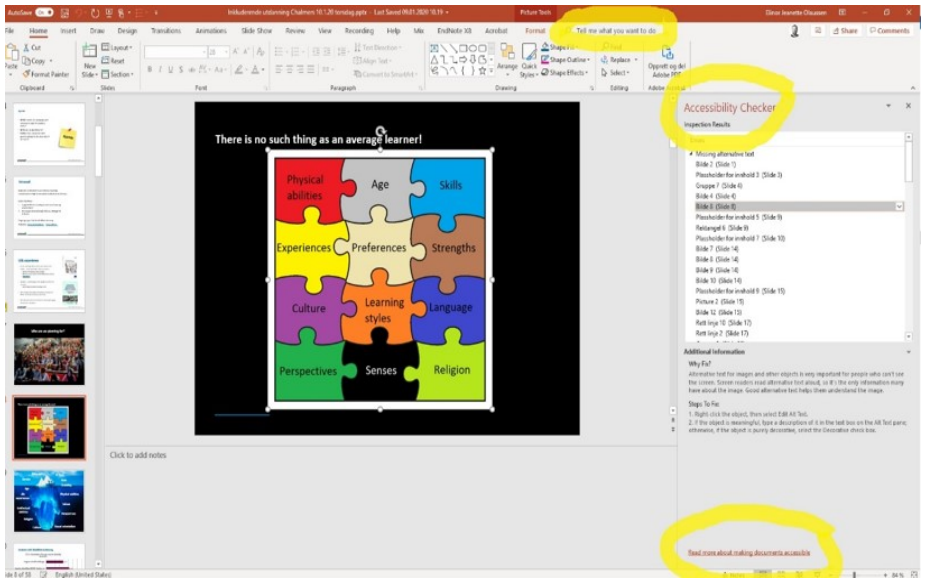
Hva kan man gjøre for alle?

- Ta for gitt at det er et mangfold
- Vær bevisst metode/fremgangsmåte du velger
- Tenk variasjon
- Vær fleksibel
- Hva tilbyr dere som individuell tilrettelegging som kan gjøres universelt?
- Utform nettsider og digitale dokumenter universelt

Universell utforming av informasjon

- Bruk funksjoner som er innebygd i programmet
  - Stilsett (i word, powerpoint, excel)
  - «Sett inn»-funksjon (punktlister, bilder, tabeller)
- Bruk skrifttyper uten seriffer
- Bruk god kontrast
- Klarspråk – keep it plain and simple!
- Beskrivende hyperlenker
- Alternativ tekst (bilder, grafikk, tabeller)
- Bruk tilgjengelighetskontroll for å sjekke dine dokumenter

Hørsel, dysleksi og syn

Dette bildet av Ukjent forfatter er lisensiert under CC BY-SA

Dette bildet av Ukjent forfatter er lisensiert under CC BY-SA

Hørsel

- Hørsel og undervisning
- Tegnspråk fakta
- Tegnspråktolkning
- Tips ved tegnspråktolkning
- Tegnspråktolkning i Blackboard

Hørsel og undervisning

- Hvorfor tenke på god lyd (mikrofonbruk)?
  - Hørselsnedsettelse og teleslynge
  - Fremmedspråklige/minoritetsspråklige faglærer/student
  - Støykilder i nærheten (knitrende matpapir og spising, boring, småsnakk)
  - Sparer stemmen til foreleser
  - Forelesningsnotater gitt ut på forhånd

Tegnspråk - fakta

- Tegnspråk er døves morsmål, mens norsk er et andrespråk
- Norsk tegnspråk er et selvstendig og fullverdig språk med sin egen grammatikk og setningsoppbygging som er svært forskjellig fra norsk

Dette bildet av Ukjent forfatter er lisensiert under CC BY-SA

Tegnspråktolkning

- Kombinasjon av tegnspråktolk og munnavlesning
- Avhengig av gode lysforhold (pga. munnavlesning)

Dette bildet av Ukjent forfatter er lisensiert under CC BY-SA

Tips ved tegnspråktolkning

- Oppstartsmøte. Samarbeid mellom foreleser, tolk og student.
- Si f.eks. den blå kurven, den røde kurven (ikke «denne kurven viser»)
- Gi tegnspråktolken noe å lese på, på forhånd
- Gi student tid til å kunne se fra tegnspråktolk til deg som foreleser og presentasjon

Tegnspråktolkning i Blackboard

- Tegnspråkvideo i emnet på Blackboard Collaborate
- Tilganger Blackboard for tegnspråktolker
- Videoer som er tegnspråktolket må også tekstes eller ha tekstvedlegg/notater som forteller hva forelesningen går ut på.

Dette bildet av Ukjent forfatter er lisensiert under CC BY-SA

Lese- og skrivevansker (dysleksi)

- Forelesningsnotater fra foreleser på forhånd
- Opplesning via verktøy og apper
- Lånerett av studielitteratur på lyd fra NLB
- Lage egne lydbøker ved NTNU UB i Trh
- Lese- og skriveverktøy fra NAV Hjelpemiddelsentralen

Syn - Praktiske tips

- Informasjon tilgjengelig på forhånd
- Beskrivelser
- Hurtigtaster

Hvordan skrives det egentlig?

Csikszentmihalyi

Tilgjengelighet i Zoom og Teams

- Begge skårer høyt på kravene til uu

Zoom

- Zoom kommer best ut pga. funksjoner for interaktivitet er integrert i løsningen.
- Ulempe med Zoom er at programvaren ikke finnes på norsk
- Manuell teksting: kan gi noen ansvaret

Teams

- Fordel: Norsk språk
- Fordel: Egen funksjon for deling av PowerPoint, - kan bruker skjermleser
- Ulempe: noe kronglete med bruk av skjermleser
- Automatisk teksting– på engelsk.

Tips ved gjennomføring av webinarer

- Deling av skjerm kan ikke leses av hjelpemiddelteknologi
  - send ut presentasjoner og dokumenter på forhånd
  - Tenk radio/podcast
- Ha god mikrofon – pass på å ikke dekk til munnen
- Ikke krev at kamera skal være på og ikke trekk ut tilfeldige personer til å svare på spørsmål.
- Møteleder bør gjenta viktige kommentarer muntlig, lagre chat og dele med deltakerne etterpå
- Ved bruk av eksterne programmer som Menti eller Kahoot er det viktig at spørsmålene leses opp og at tidsbegrensningen skrues av eller gjøres lang nok.

Veileder: Universell utforming i Zoom og Teams

Ressurser?

- NTNU Tilrettelegging
  - Forelese for studenter med funksjonsnedsettelse
- Universell
  - Studenter med ADHD og Asperger syndrom
  - Råd og tips til studieteknikk for studenter med dysleksi
- Universell utforming av IKT
  - E-læringskurs om universell utforming av dokumenter (Digitaliseringsdirektoratet)
  - Høyskolen i Innlandet sitt e-læringskurs om universell utforming av dokumenter og nettsider
- Uniped v/NTNU